

Welkom in Valthe

Derde ronde Proeftuinen Aardgasvrije Wijken

De gemeente Borger-Odoorn dient voorliggende aanvraag in namens de Energiecoöperatie Valthe.

Welkom in Valthe!

Valthe is een typisch landelijk dorp in de gemeente Borger-Odoorn, gelegen net ten noorden van Emmen in het Zuidoosten van Drenthe. Het dorp telt 1.065 inwoners (2020) verdeeld over 468 woonadressen. Woningbouwcorporatie Woonservice, een belangrijke partner in deze aanvraag, bezit met 103 woningen ongeveer 22% van het woningbestand in Valthe. Met het Buurthuis, het sportcomplex en de school zijn er ook een aantal panden in gemeentelijk bezit.

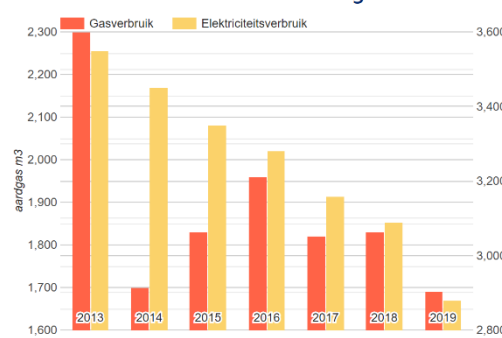


Valthe kent een aanzienlijk aantal oudere, veelal vrijstaande woningen. Zo'n 220 woningen stammen van voor 1950. 74 daarvan zijn zelfs 100 jaar of ouder (*Bron: DEGO, VNG*). Het oudere deel van Valthe kent die typisch landelijke, historische uitstraling: een centrale Brink met oude bomen, veel rust en ruimte en relatief grote, vrij liggende boerderijen.



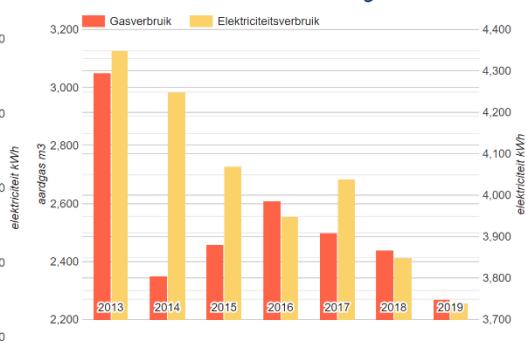
Uiteraard heeft ook Valthe een stevige naoorlogse groei doorgemaakt. Vanaf de jaren '50 zijn er zo'n 350 woningen bijgebouwd, vooral geclusterd in het oostelijk deel van het dorp. Met dit 'nieuwere' woningbestand is er een mix aan verschillende woningtypologieën ontstaan. De gemiddelde woningwaarde ligt op €208.000,- (CBS, 2019).

Gas- en elektriciteitsverbruik woningen



Gemiddeld energieverbruik per woning per jaar in buurt Valthe.

Gas- en elektriciteitsverbruik woningen



Gemiddeld energieverbruik per woning per jaar in buurt Verspreide Huizen Valthe.

Het energieverbruik in Valthe ligt boven het landelijk gemiddelde, wat direct te relateren is aan het relatief grote aantal oudere woningen en boerderijen in het dorp. Van alle bezit heeft 36% het voorlopig energielabel A of B. 31% heeft een label F of G (Bron: startanalyse 2020). Een ander interessant gegeven is de duidelijk dalende trend in het gemiddeld energieverbruik in het dorp (*bron: De Klimaatmonitor*), waarbij met name het elektriciteitsverbruik snel afneemt. Een logische verklaring hiervoor is het hoge aantal daken met PV-installaties. Tevens zijn er in Valthe al enkele aardgasvrije woningen te vinden. Deze koplopers hebben hun gedrevenheid omgezet in concrete acties en vormen daarmee waardevolle voorbeelden voor dorpsgenoten – werkelijk inspirerend! *Een ding is zeker, Valthenaren zijn bewust van de noodzaak om CO-neutraal te worden én bereid om actie te ondernemen.*

Valthe: de mensen (een voorbeeld van participatie)

De aanvraag wordt formeel ingediend door gemeente Borger-Odoorn, maar is in feite vormgegeven en opgesteld door de bewoners van Valthe zelf. Deze lokale daadkracht ontstond enkele jaren geleden, naar aanleiding van een enquête onder bewoners over de toekomst van het dorp. Het idee om als dorp de CO₂-uitstoot in de gebouwde omgeving te reduceren tot nul, werd opvallend breed gesteund. Na een voorbereidingsperiode van twee jaar richtten een aantal bewoners een coöperatie op: Energie Coöperatie Valthe (ECV, www.ecvalthe.nl). Het is deze coöperatieve vereniging die, namens de inwoners en met volle steun van de gemeente Borger-Odoorn, dorpsvereniging Plaatselijk Belang en woningcorporatie Woonservice deze aanvraag voor de derde ronde PAW heeft opgesteld.

De ECV stelt zich voor



Onze missie

De dorpscoöperatie ECV werkt aan een duurzame en leefbare toekomst voor de bewoners van Valthe door onder meer een eigen energievoorziening van woningen en gebouwen te realiseren waarbij geen CO₂ meer wordt uitgestoten.

Het bestuur van de EC Valthe wordt geleid door Jur de Pauw. Hij verdiende zijn sporen in de verwarmingswereld (HoneyWell) en is betrokken bij de ontwikkeling van de internationale standaard OpenTherm. Een begrip in de wereld van verwarming. Renske Bouman is de secretaris van het bestuur en de drijvende kracht achter de communicatie van de energiecoöperatie. Ze besloot na een succesvolle carrière bij Defensie een deel van haar pensioentijd te geven aan Valthe en de energietransitie.

Juriiaan Moesker is betrokken Valthenaar, Hij heeft sterke wortels in de gemeenschap. Als concerncontroller bij een grote zorginstelling is het niet vreemd dat hij ook de controller is van de coöperatie en trekker van een tweetal grote voorbeeldprojecten (Zon op Dak en Zon op land). Onder het bestuur hangen verschillende werkgroepen.

Samen staan we sterk

“We benutten de kracht van het verenigingsleven en sociale structuren. Sinds 2021 trekken we samen op met Plaatselijk Belang, onder meer door het gezamenlijk organiseren van bewonersbijeenkomsten, het bieden van ruimte in communicatie-uitingen en het samenwerken in de gebiedsontwikkeling Valthe-Oost, waarbij de Valtherschans en het zonnepark elkaar versterken. Woonservice trekt met ons op, in de aanpak van de verduurzaming van haar bezit, het samen met de ECV realiseren van een zon-op-dak project en het opzetten van een voorbeeldproject. We hebben geregeld overleg met de netbeheerder en hebben tweewekelijks overleg met de gemeente. Alleen gaan we snel, samen komen we verder”, aldus De Pauw.

Techniek en business case

We hebben verschillende warmtetransitie scenario's verkend, waarbij ook gebruik is gemaakt van de startanalyse. Hieruit blijkt dat door de spreiding van de oudere woningen een warmtenet kostentechnisch niet haalbaar is. Maar ook een LT- oplossing, bijvoorbeeld met gebruik van een warmtepomp, is niet realistisch vanwege de hoge investeringskosten (40.000 tot 80.000 per woning) en lastig te verwarmen binnenruimten. Veelal zijn de benodigde investeringen in de woning simpelweg te hoog voor de bewoners. Naast zeer grondige isolatie zijn ook aanvullende ingrepen nodig om oudere boerderijen op basis van lage temperatuur te kunnen verwarmen, zoals aan het aanbrengen van vloerverwarming onder historische stenen vloeren of compartimentering. Hierbij komen nog investeringen in zon-pv en de warmtepomp zelf.

De EC Valthe stelde in samenwerking met de inwoners, de netbeheerder, de woningcorporatie, provincie en de gemeente een routekaart op die toont welke stappen Valthe neemt om uiteindelijk haar doel, "we werken aan een energiesysteem waarbij we de CO2 uitstoot reduceren tot nul", te realiseren. Deze routekaart sluit zich aan bij de startanalyse en past volledig in de Transitievisie Warmte.

Deze PAW aanvraag richt zich specifiek op de te nemen stappen voor 2030 en bestaat uit:

1. Het maken van een energiescan per woning door een gecertificeerde organisatie wat een financieel en technisch plan oplevert;
2. De plaatsing van een hybride warmtepomp en de aanpassing van de meterkast;
3. De transitie van koken op gas naar elektrisch koken

Zo realiseert Valthe op korte termijn een behoorlijke CO2 besparing en bereidt ze zich ondertussen voor op een CO2 en aardgasvrije toekomst die beschreven is in de routekaart.

Uniek en overal toepasbaar financieringsmodel

De bereidheid om te verduurzamen onder Valthenaren is groot. De uitdaging zit in de betaalbaarheid van de route naar een CO2 neutraal Valthe. Daarom, en hierin laten we onze bescheidenheid varen, stelden we *uniek* financieringsmodel op: We kennen een bedrag van 8.000 euro toe per woning. Hiervoor dienen op z'n minst bovengenoemde maatregelen genomen te worden, uitgevoerd door landelijk gecertificeerde bedrijven. Hiervoor

zetten we rechtstreeks de PAW middelen in. Echter! In het financieel plan van een woning bekijken we welke andere financieringsbronnen er zijn. Heeft de inwoner eigen geld? Kan er aanspraak worden gemaakt op een isolatiefonds of energiebespaarlening? PAW geld dat niet ingezet wordt voor een van de drie maatregelen, bijvoorbeeld omdat er een andere financieringsbron is of een maatregel al genomen is, komt daarmee terecht bij een vierde product: Energie sparen. Hieronder vallen maatregelen als een thuisbatterij, een energiebesparend smart home systeem of de ondersteuning van Valthenaren die het geld hard(er) kan gebruiken. Met deze inzet van het financieel instrumentarium realiseren we twee dingen:

1. Een slimme inzet van geld waarbij de investering rechtstreeks gaat naar het realiseren van de doelstelling: het terugbrengen van de CO2 uitstoot naar nul en;
2. Ook de koplopers in Valthe, zij die al isolatiemaatregelen hebben genomen, hun warmte oplossing al hebben gerealiseerd en elektrisch koken, kunnen alsnog profiteren van de aanvraag. Het vergroot het draagvlak onder de bevolking en biedt nieuwe uitgebreide kansen voor het versnellen van de transitie naar een CO2 vrij Valthe.

Maatregelen	Max bijdrage PAW	Scenario I Starten bij nul	Scenario II Ik ben al actief en ik investeer zelf en maak gebruik van bestaande instrumenten	Scenario III De koploper
Woningopname en advies	€500	500	500	0
Woningisolatie	€1500	1500	0	0
Bijdrage warmtepomp	€5000	5000	3000	0
Meterkast en inductiekoken	€1000	1000	500	500
Bonusregeling	€8000	0	4000	7500
- LED-pakket en tochtstrips	€150		150	0
- Smart home systeem	€1350		1350	1000
- Thuisbatterij	€5000		2000	5000
- Toekomstsparen 2040 (ECV)	€1500		500	1500
Maximale bijdrage per adres	€8000	8000	8000	8000

De perfecte Proeftuin Aardgasvrije Wijken

Landelijke kernen: een unieke doelgroep

De eigenschappen van Valthe als landelijk dorp maken de energietransitie een flinke uitdaging. Veelal leiden de hoge kosten en het ontbreken van een pragmatische aanpak tot het uitstellen van maatregelen.

Woningeigenaren hopen dat de overheid met een passend antwoord komt. Veel (plattelands)gemeenten en bewonerscollectieven worstelen met hetzelfde vraagstuk. *Wij hebben dan ook de overtuiging dat het verkennen en uitwerken van slimme transitiepaden voor landelijke kernen van groot belang is om ook deze specifieke doelgroep volwaardig te kunnen laten deelnemen aan de energietransitie.*

Kennis opdoen en vooral delen

Valthe is als gezegd niet uniek. De uitdagingen die wij als dorpsgemeenschap kennen, gelden evenzo voor de duizenden landelijke kernen die Nederland rijk is. Met onze aanpak beogen wij daarom niet alleen voor onszelf een CO₂-neutrale toekomst te realiseren, maar dragen tegelijkertijd bij aan een oplossing voor deze doelgroep. Wij ontwikkelen al werkende een transitiepad dat ook voor andere, vergelijkbare situaties concreet handelingsperspectief kan bieden. Het is vanwege dit overkoepelende belang dat de gemeente Borger-Odoorn en ook de provincie Drenthe deze aanvraag volop steunen. “Niet alleen biedt Valthe een mooi transitiepad voor landelijke gemeenten elders in Nederland. Borger-Odoorn stelt haar Transitievisie Warmte op met Emmen en Coevorden (BOCE). De kennis die we opdoen in Valthe delen we rechtstreeks ten behoeve van de buitengebieden van Emmen en Coevorden Het is daarom dat we als gemeente graag aan de slag gaan in Valthe om die kennis te gebruiken in onze eigen kernen en die van onze collega’s”, aldus programmamanager Duurzaamheid Borger-Odoorn, Marcel Jongmans Wij gaan aantonen dat een goed doordachte, stapsgewijze transitie naar een CO₂-neutrale gebouwde omgeving in een dorp als Valthe mogelijk is. Met gemeente en provincie is afgesproken dat er een regionale community of learning wordt opgezet waaraan gemeenten met landelijke kernen kunnen deelnemen, om zo een zo groot mogelijke impact te hebben.

Valthe ook zonder deze subsidie een succesvolle transitie kan doorlopen. Dit zal echter vele jaren langer duren, waarmee de benodigde kennis en ervaring te laat beschikbaar komt voor ‘de volgers’. Daarbij is er dan weinig financiële ruimte en tijd beschikbaar om onze ervaringen vast te leggen, te vertalen naar adviezen en vooral te delen met anderen. Met de inzet van PAW willen wij ons transitieproces extra kracht geven, en vooral versnellen.

Organisatie en regierol gemeente

